

שלו לזון בניו הקטנים. ולענין לקנות מלות צניח הנכנס ממעות מעשר, נראה לי דאם בשעת קניית המלות היתה זעמו על זה שרי, דהא המעות לצדקה חזיל, ואף שהא נהנה צמה שמכבד לקנות אמרים לקפר מורה אין זה חיסור, שהרי בכל מעשר יש טובת הנחה לנעניים. מה שאין כן אם בשעת קניית המלות לא נחכוין ליתן ממעשר ואחר כך רוצה לפרוע ממעשר, הוה ליה כפרוע חובו ממעשר, כן נראה לי צוה. וכחצ דדרשה י"ה יכונם צידו ונה היה עושה המנוה, עכ"ל ונראה

22) א"ת

א. ועתה נבוא לבאר את אפן החלוקה של מעות מעשר. הנה ידוע דמעות מעשר - עקרו הוא לצדקה לחלק לעניים. וקרוביני העניים הם קודמין בזה לאחרים ודין הקדימה בהו גופא. עין ביריה דעה סימן (עין בסימן ר"מ סעיף ה' ורמ"ט סעיף א' בש"ד שם). ואם קרוביני \* אינם עניים, ומחלקם לעניים אחרים, מהנכון שינהדר לכתחלה לחלקם לעמלי תורה למען יחזקו בתורת ה'. פי משמע במדרש, דעקר הפעולות נתקן בשביל להחזיק לעמלי תורה. וזה לשון המדרש פתחומא פרשת דאה סימן י"ח (דברים י"ד כ"ב): "עשר מעשר" - עשר בשביל שתתעשר; עשר ב"ב שבביל שלא תתחפר, רמז למפרשי ימים [הנינו, שאותן אנשים עוסקין במקסרת], שיפרישו אחד מעשרה לעמלי תורה. וגם על ידי זה הקטיף הפתוח, שבאזה ברכה לתוך ביתו של אדם, בדיקתיב (מלאכי ג' י'): "הביאו את פל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחגוני נא באת וגו'".

24) ה"ת

מותר להשתמש במעות מעשר כספים עבור קניית עליה לתורה בת, אך לכתחלה יתנה מראש בשעת ההפרשה שכר יש ברעתו לנהוג.

27) ע"ל

מרוטנבורג דפוס פלאג סימן ע"ה כתב ולפזר (מעותיו) [מעשרותיו] לעניים (ל"ל לבניו) הגדולים שאינו חייב לטפל בהם מותר, דאפילו דלאניו מותר לתת להם [הוא] עני משום כבוד בניו, אבל (ל"ל וכל שכו) לבניו מותר במקום שאין צעיר יכולת לפרנסם ממקום אחר, דזהו הוה צדקה, כדלקמן סימן רנ"א סעיף ג': "ד משלישית השקף. והוה שחוט חוקיא של בסקף,

29) צ"ל

ישראל יכור לננות מחלק המעשר אבל הוצאות בניו ובנותיו הקטנים אע"ג דררשינן ועושי צדקה בכר עת זה הון בניו ובנותיו כשהן קטנים (מתנות ב') מי"א אין זה בכלל צדקה ועל צד הררש אמרו חז"ל כן בלומר דגם זה מצוה אבל חלילה לחשוב זה בכלל צדקה דאליכ לעולם לא יגיע לעניים אף פרוטה אחת ואף המגרל בני בניו ובני בנותיו או בנותיהם נ"ל שאינו יכול לחשוב זה בכלל צדקה סמעשר ובני בנים הרי הם כבנים אבל הבגרי יתום

32) ז"ל

וכשיחזיר לו יתננה לעניים (סג) ופרנסת בניו ובנותיו הגדולים יתרים מזני שש י"א שכיון שאין חייב לפרנסם יכול לחושבו כמשבון המעשר וכ"ש בני י"ג ויותר (סג) וי"א שא"ל לחושבו כי כל דבר שגם בלא"ה ה"י נותן לו א"ל לחושבו כמשבון המעשר אע"פ שזה נחשב לצדקה (סד) וכ"ש דבר שהוא חייב לגון מתנות

33) א"ת

שאלה: האב אינו מחוייב לפרנס את ילדיו מעל גיל שש. האם מותר לפרנס אותם בדמי מעשר? תשובה: רבו המתירים על האוסרים, אבל כדאי לזכור את דברי החפץ חיים על הגמ' "עושה צדקה בכל עת" זה המפרנס בניו ובנותיו הגדולים. מוסיף החפץ חיים "ואל יבוא בכל עת אל הקודש" בצדקה של "בכל עת" אי אפשר לבוא אל הקודש. ובמקומות שהחוק מחייב לפרנס גם מעל לגיל זה אין לנכות.

(\* פירוש, שצלאו הכי מחויב על כל פנים לעשות מצוה זו ורוצה לפטור ממנה במעשר, אינו רשאי אבל אי רוצה לעשות צו מצוה שאינו כבר מחויב, רשאי:

23) ז"ל

נתייחס ממנו נריך לחזור וליתן מעשר דהוי כמלא מניחה (ס) ויש דעות אם יכול לעשות ממעות מעשר שלו שאר מצוה כגון נרות לביהכ"נ או להיות בעל ברית ולהכניס חתן וכלה לחופה או לקנות ספרים ולהשאלין לכל מי שירצה ד"א דכל אלו הם בלא"ה לא ה"י עושה כן יכול לעשות ממעות מעשר ואע"פ שנהנה מזה ג"כ ויש מחמירין צוה שמעות מעשר הוא רק לעניים אלא"כ המנה בתחלה שיוכל לתת לכל המצוה ולכן טוב שיתנה בתחלה (סא) ואם לא המנה מהנכון להחמיר שלא ליתן רק לעניים ואפי' לעשות מזה גמ"ט קצוה אפשר שיש להחמיר ול"ע אך להלווח לפי שעה

25) ז"ל

כשחוב עני וכן כשנותן על הכנסת כלה וכיוצא בזה ודאי הם בכלל מעשר (ט"ז סק"ג) וכן הקונה עלייה לסית ונותן בעד זה נובה לבהמ"ד הוה סמעשר וכן כר מה שנותן צדקה למשרתי הקהלה ודאי דהוי בכלל צדקה ויראה לי דמה שנותן לכלי

26) ז"ל

מעשרה כ"י. ע"י צד"א לענין קניית ספרים ולענין דבזמניו ח"א לקנות ספרים נמנית מעשר דדוקא בזמנא שה"י מעט ספרים ומי שה"י לו ספר היו הכל שואלים ממנו ה"י ענין צדקה אבל בזמניו שנתרבו צעו"ה הספרים ואין דרך להשאל רק לעמים רחוקות הוי כשאר כלים שבצית שדרך לפעמים להשאלו ואין זה שייך לצדקה ולכן קצרתי דיניו ספרים שכתבי האחרונים יע"י צערוך השלחן סי' רמ"ט ס"י שפקק הרבה על כל היתר לקנות ספרים וגם מהרש"ם ה"יא צ"ש שטמ"ק כחונות דף ג' שאסור לקנות ספרים בכסף מעשר. ואם הפריש מעשר אלא"כ אי ששלה

28) פ"ט

רמב" (א) רק יתנו לעניים. וכל שכן לפרוע בהם מקום לחסור, אע"ג דאיתא צפרק קמא דבנא בתרא (ג, א) שאפילו מה שאומות העולם נוטלין צרויע נחשב לצדקה, מכל מקום מיקרי זה פרוע חובו מן הצדקה. מדע, דהא גם צמה שאדם זן בניו הקטנים אמרינן צפרק נערה שנתפתה [כחונות ג' א] דהוה בכלל (עושי) [עושה] צדקה בכל עת (מהל"ס קו, ג), וכי סלקא דעתך שיוציא אדם מעשר שלו לזון בניו הקטנים. ולענין לקנות

30) ז"ל

עכ"פ חין הנהויה ההלכה מקטנותה, אלא דבעל פלוגתה הע"י והש"ך הרבה נוטים לבט"י, ויש הסבורים כהש"ך ע"כ עכ"פ לא יוצא רק חלק מפרנסתם מכספי הצדקה. ומ"מ גם להתמתירים צבניו, אבל המגדל בני בניו או בני בנותיו וכה"כ פשוטא דלכל הדעות הוא בגדר צדקה ועיין בפ"ת אה"ע סי' ע"א צ"ש שחובת חוט כשני דאפילו פחות מכן שש בגדר צדקה צוה יעש"כ, יאל ידעתי מה ה"י כי לבעל ערוך השולחן כאן סי' לחלקו ע"י בני רח"ל וזמ"כ

31) ז"ל

ולכן נראה לע"ד ברור שהיאם שהאם דרה יחד עם בניה אף שהם יותר משש ברצון האב ואף שהם גדולים כל זמן שאין הדרך שבנים כאלו ילכו להרויח לפרנס עצמן שיתחייב האב לזון גם אתם מדין מוזנות אשתו דלא גרעי מארתי ופרחי והם ארתי ופרחי קבוצים - שהאב קבעם אצלה ואינו יכול לומר שתהיה אכזרית ולא תתן להם מוזנות. ולכן ברוב בנ"א בזה"י ובפרט במדינתנו שדרים כולם יחד חייב האב במוזנות בניו ובנותיו אף הגדולים מצד חיוב מוזנות שלה עד שיהיו כפי הדרך שהולכים להרויח. ואם בני משפחתו או בני משפחתה אין הולכין להרויח עד נישואיהן או מדין עולה עמו ואינה יורדת עמו חייב במוזנותיהן כל הזמן שדרים עמהם יחד. וממילא אין יכול לזונם מכסף המעשר שהוא חובב שאינו יכול לפרוע מהמעשר ודינא ההש"ך בזה"י ובפרט במדינתנו הוא דוקא כשהן גדולים כיכ שהדרך שילכו להרויח לפרנסתן בעצמו.

33B

ז"ל

מותר: (סא) האנה חקד ה"ב פי"ח: (סב) ע"י ש"ך סי' רמ"ט סק"ג ופי"ח סס סוף סק"ב: (סג) כ"ן משמע צ"ל סי' רמ"ט סק"א וכ"כ בצרכ"י סס סק"א ופי"ח ס"י רמ"ט ס"י ושמעתי שכן הו"ה מן החו"א ז"ל: (סד) מ"ב סי' חל"ד סק"ג ופי"ח מ"ה סק"ו ושל"ה מפ' מגילה: (סה) ע"י